

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2007-2008

14 januari 2008

VERSLAG VAN DE VLAAMSE REGERING

**Zesmaandelijks verslag van de Vlaamse Regering aan het Vlaams Parlement
over de verstrekte en geweigerde vergunningen voor wapens, munitie
en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel
en daaraan verbonden technologie**

Periode van 1 januari 2007 tot 30 juni 2007

VERSLAG

**namens de Subcommissie voor Wapenhandel
uitgebracht door de heer Jan Laurys
aan de Commissie voor Economie, Werk en Sociale Economie**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Jan Roegiers.

Vaste leden:

de heren Pieter Huybrechts, Roland Van Goethem;
de heren Jan Laurys, Luc Van den Brande;
mevrouw Anne Marie Hoebeke, de heer Paul Wille;
de heren Kurt De Loor, Jan Roegiers.

Toegevoegde leden:

de heer Eloi Glorieux;
de heer Jan Loones.

Zie:

33 (2007-2008)

– Nr. 1: Verslag van de Vlaamse Regering

DAMES EN HEREN,

De Subcommissie voor Wapenhandel besprak het zesmaandelijks verslag van de Vlaamse Regering aan het Vlaams Parlement over de verstrekte en geweigerde vergunningen voor wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie, voor de periode van 1 januari 2007 tot 30 juni 2007, op haar vergadering van 27 november 2007.

1. Toelichting door mevrouw Patricia Ceysens, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel

De minister zegt dat dit het achtste halfjaarlijkse verslag over de wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie is, dat krachtens artikel 17 van de federale wet van 5 augustus 1991 aan het Vlaams Parlement wordt voorgelegd. Dit achtste halfjaarlijkse verslag handelt over de verstrekte en geweigerde vergunningen met betrekking tot de eerste jaarhelft van 2007.

In deze periode heeft het Vlaamse Gewest 92 uitvoervergunningen afgeleverd voor 141.915.894,24 euro en vijf vergunningen geweigerd voor 5.346.869,30 euro. Er werden 153 invoervergunningen afgeleverd voor 11.016.132,57 euro en geen invoervergunning geweigerd. Er werden tien doorvoervergunningen verleend voor een bedrag van 12.144.743,63 euro en geen doorvoervergunning geweigerd.

Bij de uitvoer valt het aandeel op dat gaat naar onze traditionele handelspartners: Verenigde Staten (35,4 percent), Duitsland (13,5 percent), Frankrijk (9 percent) en het Verenigd Koninkrijk (6,5 percent). Daarnaast zijn ook enkele uitvoeren op te merken naar Pakistan, Israël en India. De uitvoer bestond voor 48,6 percent uit visualisatieschermen, voor 25,3 percent uit nachtkijkers en onderdelen voor thermische camera's, voor 13,5 percent uit elektronische componenten, voor 6,3 percent uit vervoersmiddelen en voor 5,3 percent uit gepantserd materiaal.

Alhoewel er geen bijzondere individuele invoeren waren, valt vooral het aandeel op van de Verenigde Staten (56 percent) en in mindere mate van Zwitserland (15,5 percent) en Brazilië (11 percent).

Bij de uitvoer werden vijf vergunningen geweigerd: één uitvoer naar Pakistan, één naar Iran en drie naar Israël.

Na vergelijking met het eerste semester 2006 zal men vaststellen dat de uitvoer op hetzelfde niveau ligt. Het aantal invoervergunningen ligt eveneens op hetzelfde niveau, maar de waarde ervan is verdubbeld. De doorvoer is drastisch geslonken tegenover het gelijknamige semester 2006, ook als men rekening houdt met een toenmalige uitzonderlijke doorvoer van 53.403.165 euro, en ligt nu opnieuw op het niveau van de eerste jaarhelft van 2005.

Voor de betrokken gerapporteerde dossiers werd het advies van de administratie of van de adviescommissie steeds gevolgd. In een beperkt aantal gevallen werd het dossier als administratief onvolledig terug overgemaakt aan de administratie, ondanks een positief advies van de administratie. Administratief onvolledig is een ruim begrip en dekt onder andere het ontbreken van het geschikte IIC (International Import Certificate) of 'end user statement', het voorleggen van een vervallen document, het ontbreken van administratieve vormvereisten.

2. Bespreking

De heer *Roland Van Goethem* stelt vast dat er uitvoer naar Israël van beeldvormingsapparatuur eerst werd geweigerd, maar later wel toegestaan. Hoe is dat te verklaren? Dit lid vraagt ook meer uitleg bij de geweigerde uitvoervergunning voor Iran, die onder de 'catch-all clause' valt.

De heer *Eloi Glorieux* merkt op dat dit verslag opnieuw erg laat is ingediend. Hij heeft er begrip voor dat de zomerrecesperiode voor een vertraging zorgt, maar toch zou een dergelijk verslag binnen de twee maanden na de referteperiode moeten kunnen worden besproken.

De heer Glorieux heeft ook een opmerking over de gebruikte methodologie. Er werd voor gekozen om niet langer de bestemming aan te geven, maar wel de eindgebruiker van het materieel. De spreker erkent dat het inderdaad zeer belangrijk is om te weten wie het materieel uiteindelijk gebruikt, maar volgens hem is het voor de transparantie in het gevolgde circuit, nodig om ook de bestemming aan te geven. Hij geeft als voorbeeld een aantal leveringen aan Israël, waar defensiegerelateerde industrie de bestemming is, maar de eindgebruiker een legermacht in een ander land, zoals de Verenigde Staten, Canada of Kroatië. In dit concrete geval is het zeker belangrijk te weten dat het materieel in eerste instantie naar defensiegerelateerde industrie in Israël wordt geleverd. Het moet volgens de spreker duidelijk zijn of er op die manier steun wordt geleverd aan het militair-industrieel complex in een land als Israël. Er moet kunnen beoordeeld worden of dergelijke steun al dan niet verantwoord is.

Zoals in het verleden, worden verlengingen van eerder toegekende vergunningen niet opgenomen in het verslag. Dit is enigszins verantwoord, volgens de heer Glorieux, omdat er anders een vertekend beeld zou kunnen ontstaan. Misschien kan een aparte rubriek met een overzicht van de verlengingen worden gecreëerd. De spreker heeft hierover wel enkele vragen. Tot hoeveel tijd, na het verlenen van een vergunning, kan de vergunningstermijn worden verlengd? Gebeurt een verlenging automatisch, zonder verder onderzoek?

De heer Glorieux heeft verder nog een aantal vragen bij enkele concrete dossiers.

In de eerste helft van 2007 werd voor 11 miljoen euro aan wapentuig in Vlaanderen ingevoerd. De bestemming was meestal een handelaar. Is het wel verantwoord dat er zoveel wapens in Vlaanderen worden ingevoerd? Dat staat in schril contrast met de acties die bijvoorbeeld de gouverneur van Oost-Vlaanderen onderneemt om illegale wapens in te zamelen.

De heer Glorieux stelt dat men met de invoer van wapens het militair-industrieel complex van het land van oorsprong ondersteunt. Die wapenbedrijven hebben exportmarkten nodig, om voor de eigen legermacht betaalbaar wapentuig te kunnen produceren. Het is voor dit lid belangrijk dat in dit verband landen, die bij een gewapend conflict betrokken zijn, met naam worden genoemd. De spreker vraagt de minister of ze het verantwoord vindt dat wapenimport wordt toegelaten uit landen die het internationaal recht schenden of de mensenrechten niet naleven. Voor de heer Glorieux moeten voor import dezelfde criteria gelden als voor de uitvoer van militair materieel.

Als voorbeelden geeft de heer Glorieux de invoer voor 180.000 euro uit Israël, voor 145.000 euro uit Turkije en voor 6,2 miljoen euro uit de Verenigde Staten, het land met het grootste militair-industrieel complex ter wereld.

Wat de uitvoer betreft, merkt de heer Glorieux op dat er voor 142 miljoen euro aan wapentuig wordt uitgevoerd, waarvan ruim een derde naar de Verenigde Staten (VS). De tweede begunstigde is het ontwikkelingsland India, waarnaar voor 36 miljoen euro werd uitgevoerd.

De heer Glorieux is van oordeel dat de Verenigde Staten een land is dat in een illegale oorlog verwickeld is, wat ook door de voormalige secretaris-generaal van de UNO, Kofi Annan wordt gesteld. De VS bezetten een ander soeverein land, zonder rekening te houden met de bepalingen van het Handvest van de Verenigde Naties. De VS komt ook bepalin-

gen van het non-proliferatieverdrag niet na. Er worden nog steeds nieuwe nucleaire wapensystemen ontwikkeld, in plaats van het afbouwen ervan. De VS erkennen ook het Internationaal Gerechtshof en zijn uitspraken niet. Welke garanties heeft Vlaanderen dat de Verenigde Staten het geleverde materieel niet zou gebruiken in de illegale oorlog in Irak?

Ook de uitvoer naar India behelst een zeer groot bedrag. Het is geweten dat India op dit ogenblik aan een nucleaire onderzeeër bouwt. Het soort apparaat dat Vlaanderen levert is daarvoor zeker geschikt. Het gaat uiteindelijk om een offensief nucleair wapensysteem, dat India ontwikkelt.

Is er een garantie dat de geleverde apparatuur, zoals visualisatieschermen, hier niet voor zou worden gebruikt? Het moet volgens de spreker uitgesloten zijn dat Vlaanderen met zijn export de nucleaire slagkracht van India zou ondersteunen.

Ook aan Pakistan wordt nog steeds wapentuig geleverd. Dat wil zeggen dat Vlaanderen ook aan de erfvijand van India levert. Vlaanderen is dus bezig met het bewapenen van twee landen die op gespannen voet met elkaar leven. Hier is volgens de heer Glorieux zeker de grootste omzichtigheid geboden.

Bovendien is de politieke toestand in Pakistan zeer onstabiel. Is het daarom niet aangewezen om alle leveringen aan dat land op te schorten? Ook Amnesty International roept daartoe op.

Voor de heer Glorieux is het ook schrijnend te moeten vaststellen dat er voor zoveel geld aan militair materieel aan India en Pakistan wordt geleverd, terwijl nauwelijks 250.000 euro noodhulp ter beschikking is vanuit Vlaanderen, waarvan een klein deeltje bestemd is voor buurland Bangladesh.

Er wordt voor 259.000 euro uitgevoerd naar Israël, ook al is de eindgebruiker een andere krijgsmacht dan die van Israël zelf. Hiervoor zouden dezelfde normen moeten gelden, alsof de eindgebruiker Israël zelf is, omdat hiermee hoe dan ook het Israëlische militair-industrieel complex wordt ondersteund, meent de heer Glorieux.

De heer Glorieux stelt verder vast dat er voor ongeveer 500.000 euro aan doorvoer is vanuit Zwitserland naar defensiegerelateerde industrie in Israël. Wie is daarvan de eindgebruiker?

Verder wil de heer Glorieux de redenen voor de geweigerde vergunningen kennen.

Ten slotte zegt de heer Glorieux dat het dringend tijd wordt voor de uitwerking van een eigen Vlaams decreet op de wapenhandel, waarin een en ander

duidelijker en stringenter zal worden geformuleerd. Als de regering de indiening van een ontwerp voor zich uit blijft schuiven, zal zijn fractie vragen om hun voorstel van decreet op de agenda te plaatsen.

De heer *Jan Laurys* merkt op dat er invoer van Zuid-Afrika naar Vlaanderen is, maar dat daarvoor geen bedrag is vermeld. Hoe moet dat worden geïnterpreteerd?

De heer *Jan Roegiers* vraagt of uit de invoer van wapens in Vlaanderen, waarvan de bestemmingen handelaars zijn, kan worden opgemaakt dat het aantal wapens in Vlaanderen in particulier bezit stijgt.

De heer Roegiers heeft ook vragen naar de uitvoer naar Rusland. Het gaat blijkbaar om software en hardware voor de defensiegerelateerde industrie. Kan daar nog meer verduidelijking bij worden gegeven?

Minister *Patricia Ceysens* antwoordt vervolgens op de diverse opmerkingen.

Over de timing van het indienen van het verslag, moet de minister toch opmerken dat de gegevens continu worden bijgehouden op de website (www.vlaanderen.be/wapenhandel), zodat een permanente opvolging mogelijk wordt.

Ze zegt verder dat in de toelichtingsnota de eindgebruiker wel wordt vermeld, als deze verschillend is van de bestemming. Ze geeft wel toe dat de eindgebruiker niet altijd bekend is. Op dat vlak is het trouwens duidelijk dat export iets anders is dan import, wat controle mogelijkheden betreft.

Vervolgens neemt de minister nog enkele concrete dossiers onder de loep.

De geweigerde uitvoer naar Iran betrof aramide weefsels die door een derde gebruikt worden voor de productie van beschermende pakken voor ontmiñners. Deze stoffen worden ook gebruikt voor kogelvrije vesten. Aramide weefsels zijn gemaakt van niet-vergunningsplichtig materiaal. Deze goederen hadden dus geen verwantschap met de nucleaire sector of met rakettechnologie, de twee sectoren waarop het embargo tegen Iran van kracht is. De administratie had hierover een negatief advies gegeven, met als motivatie een verhoogde waakzaamheid wegens twijfel over de betrouwbaarheid van de klant als tussenpersoon voor militaire leveringen. Ontmiñningspakken kunnen dienstig zijn bij het ondersteunen van een militaire actie, maar ook bij humanitaire operaties. Daarom werd eerst het oordeel van de adviescommissie ingewonnen. Op basis van contacten met de staatsveiligheid, de betrokkenheid van de bestemming bij rakettechnologie, ook al is hij een

reguliere aankoper voor het Iraanse leger en de betrokkenheid van de moederorganisatie bij de nucleaire sector, gaf de adviescommissie een negatief advies. De minister besliste daarom de uitvoer te weigeren.

Naar Israël was er een vergunde en een geweigerde uitvoer. De vergunde uitvoer betrof leveringen die een privaat Israëlisch bedrijf als bestemming hadden, waarbij de goederen werden geïncorporeerd in een groter geheel, waarvan het eindgebruik zich in een ander land situeert. Dit is in de toelichtende nota vermeld. Bovendien was er een end user statement, dat gecertificeerd was door de Belgische ambassade in Israël. Er was ook een kopie beschikbaar van de Israëlische uitvoervergunning naar dat derde land. Er werden ook stavingsstukken voorgelegd, die de transactie bevestigden, zoals een kopie van het verkoopcontract. De geweigerde uitvoer naar Israël betrof 'dual-use' infrarood beeldopnemers met aanstuurelektronica naar een privébedrijf in Israël, die ze inbouwt in apparatuur ten behoeve van het Israëlische leger. De goederen waren bedoeld om ingebouwd te worden in een detector die personen kan lokaliseren, die geweerschoten hebben afgevuurd. Op basis van de catch-all clause, het negatieve advies van de adviescommissie, gemotiveerd door het feit dat de apparatuur bedoeld is voor gebruik in Israël zelf en gelijkaardige weigeringen van Europese lidstaten van uitvoer naar Israël, werd deze vergunning dus geweigerd. Twee uitvoeren van onderdelen van een thermische camera naar een Israëlisch privébedrijf, bestemd voor het ministerie van defensie in Israël, werden eveneens geweigerd wegens dezelfde redenen.

De vergunde doorvoer van Israël naar Zwitserland betrof een mobiel observatie- en verkenningsstelsel voor het Zwitserse ministerie van defensie, voor demonstratiedoeleinden en was gekoppeld aan een wederdoorvoer naar dezelfde afzender. Dit dossier moest niet worden voorgelegd aan de adviescommissie. De eindgebruiker is weliswaar niet gekend, maar de goederen waren vóór de doorvoer reeds in Israël aanwezig en kwamen ongewijzigd terug. Het gaat hier dus niet om een netto-uitvoer van militair materieel vanuit België naar Israël.

De vergunde uitvoer naar India van alle visualisatieschermen was rechtstreeks of onrechtstreeks bestemd voor het Indische ministerie van defensie. Twee dossiers betroffen ontwikkeling en onderzoek van een visualisatiesysteem voor maritiem gebruik.

Drie andere dossiers betroffen de inbouw van een commando- en controlesysteem voor de luchtmacht en voor de zeemacht van India. Eén dossier behelsde de inbouw van een radarsysteem voor bewaking. Dan was er ook nog de uitvoer van 80 hoogtechno-

logische visuele systemen voor de geschutskoepels van tanks, die eveneens werd vergund. De adviescommissie had deze vergunningen unaniem positief geadviseerd, op basis van de normalisatie van de betrekkingen tussen India en Pakistan. De apparatuur was niet bestemd voor de nucleaire sector, maar voor de legitieme defensiebehoeften van India. Om deze reden en wegens het positieve advies van de adviescommissie, werden de vergunningen door de minister toegekend.

Wat Pakistan betreft, was alle vergunde uitvoer bestemd voor de Pakistaanse marine. Het gaat om onderdelen bestemd voor de mijnenjagers, die Pakistan had aangekocht van België, Frankrijk en Nederland. Er werd hierover een vijftienjarige overeenkomst met de Pakistaanse marine gesloten. De betrokken uitvoer omvatte niet-contractueel voorziene bijkomende leveringen, die eveneens bestemd waren als wisselstukken voor die mijnenjagers. Hiervoor werd een niet-gecertificeerd end user statement voorgesteld door de Pakistaanse marine. Gezien de voorgeschiedenis was hiervoor geen certificatie vereist. Er is geen causaal verband tussen de levering van deze wisselstukken en de gewapende conflicten in Pakistan, zodat dit niet in tegenspraak is met de Europese gedragscode.

De geweigerde uitvoer naar Pakistan betrof onderdelen voor een gepantserd voertuig naar een Pakistaans productiebedrijf, dat afhangt van het ministerie van defensie en bestemd voor het Pakistaanse leger. Deze goederen zijn op zichzelf niet vergunningsplichtig. De weigering van de vergunning gebeurde dus op basis van de catch-all clause. Het voertuig zou volgens de exporteur gebruikt worden voor het veilig vervoer van personen. Hierover werd zowel door de administratie als door de adviescommissie negatief geadviseerd, waarop de minister besliste de vergunning te weigeren.

De invoer van Zuid-Afrika naar België, waarbij geen bedrag vermeld is, betrof demo-patronen voor het Belgische leger, en kan beschouwd worden als een monster zonder waarde.

De heer *Roland Van Goethem* merkt nog op dat wanneer de bestemming een handelaar is, dat nog niet wil zeggen dat het gaat om wapens voor particulier gebruik. Het kan bijvoorbeeld gaan om wapens bestemd voor de politie, die door een handelaar worden geleverd.

De heer *Eloi Glorieux* stelt dat wanneer de eindgebruiker niet altijd gekend kan zijn, dat een argument te meer is om zeer omzichtig te zijn met de toekenning van vergunningen.

De spreker blijft bezorgd over de leveringen aan

India. Onder systemen bestemd voor de marine kan heel veel worden verstaan. Het kan bijvoorbeeld gaan om de uitrusting van de in aanbouw zijnde Indische nucleaire onderzeeër. Bovendien hoeft dergelijke apparatuur niet in de onderzeeër zelf ingebouwd te worden, om deel uit te maken van het gehele wapensysteem waar die onderzeeër deel van uitmaakt.

Over het onderscheid tussen overheid en krijgsmacht als bestemming wordt het voorbeeld gegeven van grensbewaking als een overheidstaak, die niet onder de krijgsmacht wordt gecatalogeerd. Dit onderscheid is in de praktijk, volgens de heer Glorieux, niet altijd te maken. Hij geeft als voorbeeld de vroegere grensbewaking van Oost-Duitsland.

De *minister* antwoordt hierop dat het hier louter om een onderscheid gaat, dat in de rapportage wordt gebruikt. Het gaat niet om verschillende normen die men zou toepassen voor deze twee categorieën. Ze worden beide op dezelfde manier behandeld voor wat de toekenning van de vergunningen betreft.

De heer *Eloi Glorieux* vraagt wat de visie is van de minister op de steun die de Vlaamse wapenhandel betekent voor het militair-industrieel complex van de landen waarmee we handel drijven.

De *minister* antwoordt hierop, dat ze daar duidelijk een andere visie op heeft dan de spreker. Voor haar moet het mogelijk blijven om handel te drijven met verschillende landen, zonder een betuttelende politiek te voeren. De toepassing van de vergunningsregeling moet volstaan.

De verslaggever,

Jan LAURYS

De voorzitter,

Jan ROEGIERS
